

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตของกรุงเทพมหานคร ” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตในการจัดการขยะมูลฝอยกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) เพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ถึงลักษณะครัวเรือนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการ 5R มาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิต และ (3) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมวิธีการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 หลังคาเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตในการจัดการขยะมูลฝอยกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1.1 ระดับการปฏิบัติของการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนตามหลักการ 5R พบว่าหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการปฏิบัติของการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนตามหลักการ 5R ในด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำวัสดุที่ชำรุดมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) และการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้านพบว่า

(1) ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การใช้ผ้าเช็ดหน้าแทนกระดาษทิชชู ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การใช้ปืนโตหรือกล่องอาหารไปซื้ออาหารที่ร้านค้าแทนถุงพลาสติก

(2) ด้านการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การนำขวดเครื่องดื่มใส่น้ำดื่ม ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การนำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมักหรือเป็นอาหารสัตว์

(3) ด้านการนำวัสดุที่ชำรุดมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การนำเสื้อผ้าที่ขาดมาทำการปะ/ชุน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การนำยางรถยนต์เก่ามาทำเป็นที่ปลูกต้นไม้

(4) ด้านการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การคัดแยกขวดแก้วไปขาย ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

(5) ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การนำขวดใส่สารเคมีกำจัดแมลงไปคัดแยกทิ้งเมื่อใช้หมด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การลื้อกซื้อผลิตภัณฑ์ประจำบ้านที่ใช้เป็นประจำที่มีขนาดบรรจุขนาดใหญ่

5.1.1.2 ระดับผลการดำเนินงานของการจัดการขยะ พบว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีระดับผลการดำเนินงานของการจัดการขยะด้าน สภาพแวดล้อมของชุมชนสะอาดน่าอยู่ , การมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในการกำจัดขยะในบริเวณพื้นที่ชุมชน, การมีส่วนร่วมของผู้นำ/กรรมการชุมชนในการกำจัดขยะในบริเวณพื้นที่ชุมชน , การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในการกำจัดขยะในบริเวณพื้นที่ชุมชน และ วิธีการกำจัดขยะของชุมชนมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ระดับผลการดำเนินงานของการจัดการขยะด้าน การลดลงของปริมาณขยะในครัวเรือนอยู่ในระดับมาก

5.1.2 ผลจากการวิเคราะห์ลักษณะครัวเรือนที่มีผลต่อการตัดสินใจนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการ5R มาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิต

5.1.2.1 ลักษณะครัวเรือนด้านเพศมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.2 ลักษณะครัวเรือน ด้านอายุมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.3 ลักษณะครัวเรือนด้านระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.4 ลักษณะครัวเรือน ด้านอาชีพมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.5 ลักษณะครัวเรือนด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.6 ลักษณะครัวเรือนด้านขนาดครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.7 ลักษณะครัวเรือนด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.8 ลักษณะครัวเรือนด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.9 ลักษณะครัวเรือน ด้านความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะตามหลักการ 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3 ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การจัดการขยะตามหลักการ 5 R กับผลการดำเนินงานการจัดการขยะ

5.1.3.1 การจัดการขยะตามหลักการ 5 R ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.2 การจัดการขยะตามหลักการ 5 R ด้านการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.2 การจัดการขยะตามหลักการ 5 R ด้านการนำวัสดุที่ชำรุด มาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.2 การจัดการขยะตามหลักการ 5 R ด้านการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.2 การจัดการขยะตามหลักการ 5 R ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.4 ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของ การจัดการขยะตามหลักการ 5 R กับผลการดำเนินงานการจัดการขยะ ของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิต พบว่าการจัดการขยะตามหลักการ 5 R มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.5 ผลจากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาและความต้องการในการจัดการขยะของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกประเภทของขยะและวิธีการกำจัดขยะที่ถูกวิธี ทำให้ครัวเรือนมีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นในแต่ละวัน และมีการใช้วัสดุที่ย่อยสลายยาก เช่น ถุงพลาสติก เป็นจำนวนมาก ตลอดจนชาวชุมชนขาดระเบียบวินัยทำให้ทั้งขยะไม่ถูกที่และสถานที่ทิ้งขยะที่หน่วยงานรัฐจัดให้ไม่เพียงพอและอยู่ไกลจากสถานที่ตั้งของครัวเรือน โดยครัวเรือนส่วนใหญ่ต้องการให้ชุมชนดำเนินโครงการรีไซเคิลขยะอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ความรู้ให้เยาวชนและคนในชุมชนได้ตระหนักถึงการคัดแยกขยะ การใช้ประโยชน์จากขยะ และโทษของขยะมูลฝอยในครัวเรือน รวมทั้งต้องการให้ชุมชนจัดกิจกรรมประกวดหน้าบ้านสะอาดปลอดขยะเพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับครัวเรือนในการพัฒนาครัวเรือนของตนให้สะอาดอยู่เสมอนั่นส่งผลต่อสุขภาพของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

5.2 การอภิปรายผล

จากการศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตของกรุงเทพมหานคร สามารถแบ่งการอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

5.2.1 ผลจากการศึกษา ระดับการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนตามหลักการ 5R พบว่าหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการปฏิบัติของ การจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนตามหลักการ 5R ในด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำวัสดุที่ชำรุดมา ซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) และการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีการปฏิบัติด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของสันต์ ไชยกาล (2550) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลห้วยขะยุง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการจัดการ

ขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลโดยรวมในระดับปานกลาง และประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ได้แก่ ด้านการซ่อมแซมเพื่อกลับมาใช้ใหม่ (Repair) ด้วยการนำเฟอร์นิเจอร์เก่า เช่น โซฟา ตู้ เตียง ไปซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ และการนำเสื้อผ้าที่ขาดมาปะชุนเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ เช่นเดียวกับการศึกษาของนลินี บึงมุ่ม (2550) ที่ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนบ้านดง ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่าการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ส่วนด้านการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับปานกลาง โดยการทิ้งขยะมูลฝอยในระดับ ครัวเรือนได้รับการปฏิบัติมากที่สุดเพราะเป็นการปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน

5.2.2 ผลจากการวิเคราะห์ลักษณะครัวเรือนที่มีผลต่อการตัดสินใจนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการ 5R มาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิต พบว่าลักษณะครัวเรือนด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการกำจัดขยะ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ และความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กับ การจัดการขยะตามหลักการ 5 R สอดคล้องกับการศึกษาของวิภาเพ็ญ เจียสกุล (2537) ที่ศึกษาพฤติกรรมการกำจัดมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่ชั้นกลางของกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะดีกว่า ส่วนปัจจัยด้านรายได้นั้น พบว่าผู้มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือนมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะดีกว่า เช่นเดียวกับการศึกษาของสุรศักดิ์ สุนทรลาภ (2538) พบว่าเพศหญิงมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนดีกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการเตรียมอาหาร สรรวจเครื่องใช้อุปโภคบริโภคอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีขยะเหลือใช้ภายในครัวเรือนมักเป็นหน้าที่ที่ต้องกำจัด ปัจจัยด้านอาชีพ พบว่าอาชีพรับราชการมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมากที่สุด ปัจจัยด้านการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการขยะมากที่สุด เช่นเดียวกับณัฐกร ชู เกียรติ (2548) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเป็นการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การขนส่งขยะมูลฝอย การแยกมูลฝอย การลด การเกิดขยะมูลฝอย การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ และการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดทางสุขอนามัย เศรษฐศาสตร์ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและยอมรับของสังคม ซึ่งขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ส่งผลเสียต่อชุมชนต่างๆ มากมายเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคต่างๆ ก่อปัญหากลิ่นเหม็นและน้ำเน่าเสียที่มาจากกองขยะ ดังนั้นความรู้และความเข้าใจระบบการจัดการขยะมูลฝอยจะสามารถช่วยให้มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดประสิทธิภาพสูงและถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลและการจัดการขยะมูลฝอยเป็นสิ่งจำเป็นมากในชุมชนปัจจุบัน ขณะที่การศึกษาของสุวัฒน์ ฤทธิ์สำเร็จ (2544) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งเพศ สถานภาพที่อยู่อาศัย และรายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.3 ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การจัดการขยะตามหลักการ 5 R กับผลการดำเนินงานการจัดการขยะ พบว่าการจัดการขยะตามหลักการ 5 R ด้านการลดปริมาณขยะ

(Reduce) ด้านการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) ด้านการนำวัสดุที่ชำรุด มาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) ด้านการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ ประดิษฐ์ผล (2555) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักการ 5 Rs ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากอ้อม อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พบว่าด้านการลดปริมาณขยะ มีผลการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนและสังคมควรให้ความร่วมมือในการลดปริมาณการใช้สิ่งของในครัวเรือน รองลงมา ได้แก่ การเลือกซื้อสินค้าที่ใช้เป็นประจำ เช่น เจลอาบน้ำ น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาล้างจาน เป็นบรรจุภัณฑ์ชนิดเติม ด้านการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ มีผลการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ การนำขวดพลาสติก ขวดแก้ว ทำเป็นที่ใส่ของ แจกันดอกไม้ การนำเศษผ้ามาทำเป็นผ้าถูพื้น รองลงมา ได้แก่ การนำน้ำจากการล้างจานหรือซักผ้าไปรดน้ำต้นไม้ ด้านการนำวัสดุที่ชำรุด มาซ่อมแซมใช้ใหม่ มีผลการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ การนำเฟอร์นิเจอร์เก่า เช่น โซฟา ตู้ เตียง ไปซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ รองลงมา ได้แก่ การนำเสื้อผ้าที่ขาดมาปะชุนเพื่อนำกลับมาใช้อีกครั้ง ด้าน การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ มีผลการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ นำกระดาษที่ใช้แล้วทั้งสองหน้า ขวดแก้ว ขวดพลาสติก เศษเหล็กมาชั่งกิโลขาย รองลงมา ได้แก่ การนำขยะมูลฝอยจำพวกเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทานอาหารหรือการประกอบอาหารไปเลี้ยงสัตว์ และด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก มีผลการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ การเลือกใช้จานกระเบื้องแทนจานพลาสติก รองลงมา ได้แก่ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ เช่น ใช้ใบตองเป็นภาชนะใส่อาหารแทนกล่องโฟม

5.2.4 ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการขยะตามหลักการ 5 R กับ ผลการดำเนินงานการจัดการขยะ ของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิต พบว่าการจัดการขยะตามหลักการ 5 R มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่ง อรุณ บุญญาวัฒน์ (2543) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเขียนโครงการและการประเมินผลแผนพัฒนาหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการในชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลนครขอนแก่นทั้ง 3 ประเด็นมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนตามลักษณะของชุมชนพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเขียนโครงการมี 2 ระดับคือ กลุ่มที่มีส่วนร่วมมากเป็น ชุมชนในใจกลางเมืองหรือการค้าและกลุ่มที่อยู่อาศัยชั้นกลางและสูง ส่วนกลุ่มที่มีส่วนร่วมปานกลางเป็นกลุ่มของชุมชนที่อยู่อาศัยแออัดและกลุ่มชานเมือง การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา กลุ่มชุมชนทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ยกเว้นกลุ่มที่อยู่อาศัยแออัดมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย และการมีส่วนร่วมน้อย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

5.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

5.3.1 แม้ว่าผลจากการศึกษาพบว่าหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการปฏิบัติของการจัดการขยะตามหลักการ 5R อยู่ในระดับปานกลางถึงมากก็ตาม แต่ก็พบว่ายังมีบางประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับพอใช้ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดสมุทรสงครามควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ในส่วนที่ประชาชนยังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่ถูกต้องในเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมในชุมชน เช่น ความรู้เกี่ยวกับชนิดและประเภทของขยะมูลฝอย เป็นต้น

5.3.2 เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรด้วยหลักการ 5 R คือ การลดปริมาณขยะ (Reduce) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำวัสดุที่ชำรุดมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) มากกว่าการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุด้วยการจัดการกับขยะมูลฝอยที่เพิ่มปริมาณขึ้น

5.3.3 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มในชุมชนเพื่อคัดแยกขยะมูลฝอย และการแปรสภาพขยะมูลฝอยเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะในครัวเรือนเท่านั้นควรจะได้ทำการศึกษาในสถานที่ต่างๆ เช่น ศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณสถานที่ทำงาน เป็นต้น รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร